

2/76

ZPRAVODAJ

jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno
a amatérské speleologické skupiny Cerberus

Utendum est aetate,
ad to pede labitur aetas.

(Je nutno užít času,
neboť ten rychle utíká.)

Karel Kačmařík

Pět let skupiny CERBERUS

Málo kdo si uvědomí, že rok 1976 je pátým rokem existence skupiny CERBERUS. Pro naše nové členy a nejen pro ně snad neuškodí vrátit se o těch pět roků zpět a vzpomenout, jak to vlastně bylo a co se za tu dobu udělalo. Nemějte mi za zlé, budu-li psát vše spíše jako osobní vzpomínku. Pro toho, kdo celých pět let věnoval veškerému dění okolo skupiny téměř všechnen volný čas, to však dost dobře nejde oddělit.

Všechno začalo již na podzim roku 1970, kdy jsme s několika nadšenci, z nichž stojí za to jmenovat alespoň Jiřího Kavku /Ohéma/ a Jarku Vaculíkovou, začali pracovat s Otou Ondrouškem na problémech Propásky u třetího vchodu do Sloupských jeskyní. Tato práce však nebyla to, co jsme si představovali, byla to spíše jen příprava a určitá aklimatizace po delším přerušení jeskyňářské činnosti. K první větší samostatné akci jsme se odhodlali začátkem roku 1971, kdy nás zaujal hlavní komín v Eliščině domě ve Sloupských jeskyních. Jeho výšku se v minulém století pokoušel změřit dr. M. Kříž pomocí "kaučukových balónek", čímž celý výzkum skončil. Od ředitele organizace Moravský kras v Blansku jsme získali povolení a pustili se do lezení. Po úspěšném dokončení výstupu a zdokumentování komínu pak začalo jednání o možnosti založení samostatné skupiny při uvedené organizaci. Zbývá ještě podotknout, že komín je vysoký 40 m, celá akce trvala 10 dní a k vylezení komínu bylo použito 15 nýtů a 10 akob při současném využití techniky smyčkování. To již bylo jasné hlavní zaměření skupiny na výzkum komínů a propastí ve Sloupských jeskyních, které dosud nebyly lezeny nebo o jejichž výzkumu se nezachovaly spolehlivé zprávy nebo dokumentace.

Datum založení skupiny lze počítat ode dne, kdy zakládající členové podepsali prohlášení adresované řediteli Moravského krasu, t.j. dne 27. února 1971.

Další akcí byl opakovaný výstup komínem v Eliščině domě nad Tureckým hřbitovem. Tento komín byl již lezen v roce 1945 K. Šebelou a jeho skupinou z Blanska, nebyl však zakreslen. Výstup byl proto uskutečněn za účelem zjištění skutečného stavu a pořízení dokumentace. Poznatek, že ve výši 13 m z komínu vybíhá horizontální puklina končící neprůleznou úžinou a pulzujícím průvanem nás jednou přivede zpět k tomuto problému.

V průběhu roku 1971 se začala skupina rozrůstat a malá chata za Brouškovým hotelem ve Sloupé nestačila. Objekt vhodný k přestavbě pro tento účel se podařilo získat na pozemí téhož roku v. Veselici. Byl to domek v té době již třetí rok neobývaný, s dvěma místnostmi, kůlnou a půdou. Nastěhovali jsme se hned v říjnu, trochu provizorně se zařídili a souběžně s nejnutnějšími opravami začaly práce v Nové číhové jeskyni.

Začátkem roku 1972 se naskytla možnost získat brigádami pro organizaci Moravský kras určité finanční prostředky, které se členové skupiny rozhodli věnovat do společné pokladny. Z těchto peněz byl zakoupen domek a financovány další práce, které se protáhly na dva roky. Nejdříve musela být zřízena nová elektrická instalace, aby rozvodný závod opět připojil elektrickou přípojku. Kůlna byla přestavěna na předsíň a šatnu, půda na místnost pro spaní o ploše 32 m². Po této úpravě byly propojeny původní místnosti a novou předsíň a novým vchodem. Celý domek byl nově omítnut, byla zřízena vodovodní přípojka a zapojena telefonní linka. I když tímto skončily hlavní práce na rekonstrukci základny, ještě zdaleka není vše skončeno a hlavně údržba vyžaduje mnoho času. Pro zajímavost stačí dodat, že domek stál 10 000 Kčs, náklady na rekonstrukci dostoupily částky 15 000 Kčs. Veškeré finanční prostředky byly získány brigádami. V první řadě to bylo vykáčení stromů za provozní budovou u Funkovních jeskyní, pravidelné každoroční revize skalních stěn nad vchody do zpřístupněných jeskyní, nátěr nové mříže u ponorů Sloupského potoka ve Starých skalách, položení kabelů pro rozhlasové zařízení v Kateřinské jeskyni, stavba nového sdělovacího zařízení ve Sloupských jeskyních a opravy ochranné sítě nad výtokem Punkvy.

Práce na rekonstrukci základny a brigády zabraly členům skupiny veškerý volný čas v letech 1972-73. Na lezení čas nezbyl vůbec, do jeskyní se chodilo jen příležitostně. Nebýt obětavosti, vytrvalosti a pevné vůle všech členů a spolupracovníků, nikdy by se nepodařilo celé dílo dokončit. Z těch nejobětavějších, kteří s námi již nejezdí, vzpomínám alespoň Ohéma, Mirka Roučku a Luďu Hlaváčka alias Kyšprda.

Zlepšilo se také vnitřní vybavení základny a výzbroj skupiny. Základna byla vybavena pro opravy a údržbu elektrických důlních lamp a nabíječkou pro současné nabíjení 12 světel se záložním nezávislým zdrojem napětí. Díky spolupracující organizaci Moravský kras a pochopení jejich

pracovní
z dostu
Jednotl
pomůcky
hrady P

na chr

P r o p

Na této

na dřív

Pracova

a bezp

Rakousk

byl v-

násled

pokrač

dně by

dle Oh

zaměre

chodbi

prost

Na ja

na ne

kulise

být p

Při k

zanes

ným v

na sv

pozn

preb

a re

pracovníků se v průběhu uplynulých pěti let podařilo získat téměř vše z dostupného vybavení - lana, přilby, světla, lanové žebříky - atd. Jednotliví členové získali ve spolupráci se zahraničními jeskyněři i ostatní pomůcky, v našich podmínkách zatím nedostupné - čelisti JUMAR, slanovací brzdy PETZL, blokant SHUNT apod.

Pro větší přehled uvedu výsledky výzkumných akcí bez ohledu na chronologickou návaznost dle jednotlivých lokalit.

Propáстка u třetího vchodu do Sloupských jeskyní.

Na této lokalitě začaly práce našich členů v roce 1971, kdy se navázalo na dřívější výsledky činnosti Sloupské skupiny vedené Otou Ondrouškem. Pracoválo se na dně Rakouského komína, kde byl instalován stabilní žebřík a bezpečnost byla zajištěna trvalým telefonickým spojením. Polosifon pod Rakouským komínem byl upraven odstřelem. Při návštěvě po povodni dne 8.1.1972 byl v prostoru nad pracovištěm zjištěn malý otvor, čerstvě otevřený. Za ním následuje úzká puklina dlouhá 6 m, přecházející v propáستku hlubokou cca 8 m pokračující svahem dlouhým 2 m do ponorů zanesených jemným pískem. Na jejím dně bylo zřetelně slyšet zvuk protékající vody. Nově objevená lokalita byla dle Ohéma, který se do ní první protáhl nazývána Kavkovou propáстkou. Po jejím zaměření bylo zřejmé, že propáстка směřuje do míst, kam byla prokopávána chodbička při průzkumných pracích na začátku roku 1971. S ohledem na malý prostor na jejím dně se však dále pokračovalo na původním pracovišti. Na jaře 1972 se podařilo proniknout v prostorech pod Rakouským komínem na nejnižším místě až do vzdálenosti 10 m, kde se strop lomila tvořil skální kulisu se zaneseným sifonem. Než se podařilo pod tuto kulisu proniknout musely být práce zastaveny pro zvýšení vodního stavu a následující povodeň. Při kontrole po povodni bylo zjištěno, že prokopaná chodbička byla v celé délce zanesena štěrkopískem. V roce 1973 práce pokračovaly stejným způsobem a se stejným výsledkem. Při pokusu prorazit jiným směrem narazila horizontální sonda na sůťový zával, jehož překonání není v amatérských možnostech. Po shrnutí všech poznatků o této lokalitě vyplynul závěr, že za stávající situace je nutno tento problém řešit z jiných míst a v Propáстce samotné konat pravidelná pozorování a registrovat změny, které lze předpokládat.

Novoroční jeskyně

Tuto lokalitu jsme převzali od speleologického kroužku n.p. METRA Blansko v říjnu roku 1971. S jeskyní nám nebyla předána žádná dokumentace ani jiné zprávy. V první řadě byly provedeny úpravy přístupové cesty, - odstřelení polosuchého sifonu a instalace stabilního žebře. V listopadu téhož roku bylo zahájeno mapování a celkový průzkum jeskyně. Po prověření řady zajímavých míst se podařilo dne 29. ledna 1972 M. Sedláčkovi, P. Kubíkovi a H. Strakové proniknout úzkou puklinou do nových prostor. Byl objeven dóm o rozmětech 10x15m, v severní části s horním patrem délky cca 18 m končícím ž hliněnými sedimenty a v jižní části s komínem končícím balvanitým závalem. Protože objevná cesta začínala na straně staré části jeskyně velmi nepříjemnou a obtížnou úžinou, byla částečně upravena odstřelem. Po pořízení mapy hlavních směrů jeskyně bylo zjištěno, že nemá význam prozatím pokračovat v práci na původním pracovišti skupiny METRA. Proto byla kopána nej- dříve kolmá, později přibližně vodorovná, strop sledující sonda na nehlubším místě jeskyně v nově objeveném dóme, který je pracovně nazýván Bezejmenným dómem. Prozatím tato sonda dosáhla délky cca 15 m při klesání 3 m. V roce 1974 provedl ing. J. Culek zaměření povrchu v okolí jeskyně, a v témže roce dokončil M. Culek za spolupráce všech našich členů nové měření hlavního směru jeskyně závěsným kompasem. Všechna tato měření byla prováděna zejména za účelem zaměření Bezejmenného dómu vzhledem k povrchu, aby přímo do těchto míst mohl být otevřen druhý vchod. Po celou dobu výzkumů byly postupně pro- věřovány komíny ve všech částech jeskyně. Zejména ve zmíněném Bezejmenném dóme byly prověřovány veškeré zahliněné odbočky a tak se v horním patře tohoto dómu při jedné z těchto akcí podařilo vodorovným směrem proniknout náplavou do dal- ších prostor. Proti očekávání se však neotevřel komín vedoucí vzhůru, ale dolů do dalších prostor. O tomto objevu Z. Havlíka a L. Baráka ze dne 17.1.1976 se zmíníme v samostatném článku podrobněji. Další pozornost bude zaměřena na ponor v těchto nově objevených částech a na otevření druhého vchodu, který se stává nezbytný.

Jeskyně u jezevce v Pustém žlebu.

Práce zde byly zahájeny v roce 1973 úpravami vchodu a odstraňováním nánosů po původně zde sídlících jezevcích. Původní část jeskyně tvoří dvě krátké a nízké chodbičky, z nichž horní dlouhá 13 m směruje do masivu směrem jižním. - (jeskyně se nachází v levé žlabové straně). V této chodbě byly prováděny p

prolongační práce a dne 27. ledna 1974 se podařilo M. Čáslavskému a Š. Pavčíkovi proniknout do dalšího pokračování. I když se jedná pouze o úžiny v celkové délce 33 m se třemi nehlubokými propástkami, je nutno klíč k řešení problému této lokality hledat právě zde. Zajímavý je náhlý přechod z erozivní choďby v puklinu /erozivní část lze přirovnat k typické ukázce tlakové eroze v jeskyni Malčíně na Říčkách - "hlaveň děla"/.

J e s k y n ě P o d h r a d e m v P u s t ě m ž l e b u .

Zde byl proveden výstup komínem, o kterém se zmiňuje prof. Absolon v knize Moravský kras /Academia 1970, I. díl str. 285/. Skutečností zjištěné na místě samém však vůbec neodpovídají líčení neohledného komínu ve zmiňném díle a tak celou záležitost lze označit jako důkaz humbukářství, kterého se autor obvykle dopouštěl, jestliže nepředpokládal brzké opakování výstupu dalšími následovníky.

S l o u p s k é j e s k y n ě

Po skončení dokumentace Šebelova komínu v Eliščině domě byl zahájen dlouhodobý výzkum Nagelovy propasti. Prvním bodem byl zvolen dóm Průvanové choďby, po slezání a zdokumentování komínů v něm jsme pak přikročili k vlastním výzkumům v Nagelově propasti.

Vzhledem k značnému rozsahu informací se zmíním o výzkumu Nagelovy propasti v samostatné zprávě.

Celkový další vývoj a zaměření skupiny chceme orientovat na běžný světový způsob jeskyněářství. Nikoliv tedy ono tradiční hrabání s kyblíčkem a lopatíčkou, specialita to Moravského kraasu, ale spíše lezení a dokumentování. Jen v samotných Sloupských jeskyních je střízlivě odhadnuto, práce pro dvě generace. To ovšem neznamená, že nedotáhneme do konce výzkum v jeskyních, kdy jsme již bárali tím "tradičním" způsobem. V jeskyni Novoroční i U jezavce se bude pokračovat dále, nebudou se však otevírat nová pracoviště.

Každý z našich členů musí bezvadně ovládat základy horolezecké zajišťovací techniky, doplněné o znalosti používání blokantů pro sestupy a výstupy propastmi po lanech. Mimo to musíme sledovat celkový vývoj lezecké techniky v zahraničí a novinky ihned zavádět do praktického užívání.

V tomto směru nám scházelo a stále schází přímo v Brně vzor i zdroj informací. Zatím, co české a slovenské jeskynářské skupiny se s technikou lezení po lanech rychle seznámily a začaly ji používat, získali naši členové první vzory čelistí /blokantů/ až koncem roku 1972 od členů krasové sekce TIS z Prahy, s nimiž se začala rozvíjet úspěšná spolupráce prostřednictvím p. g. V. Lysenka.

V druhé části mého povídání bych se rád také zmínil o našem zapojení v TJ ZBROJOVKA BRNO. Vstup našich členů do ČSTV vyplynul z nutnosti zajistit podporu i při akcích mimo Moravský kras. Tyto akce nemůže organizace Moravský kras, nap. podporovat ani garantovat. Jedná se zejména o úrazové pojištění při nácviku na skalách, slevu na železnici při společných zájezdech, možnost zapůjčení stanů, spacích pytlů a ostatního materiálu a o projednávání akcí prostřednictvím masové organizace. Jedinou možností přístupu jeskynářů do ČSTV se stala krasová turistika. Oddíl u TJ Zbrojovka byl založen na podzim roku 1973. Do tohoto oddílu jsme umožnili přístup i ostatním zájemcům o tuto činnost. Stalo se však to, co nikdo neočekával - noví členové byli buď jeskynáři z jiných skupin nebo jedinci, kteří se k jeskyním už někdy dostali, ale nedokázali se věnovat tomuto sportu soustavně. Ti všichni očekávali, že budeme organizovat exkurze do nezpřístupněných jeskyní, na které bude každý pozván. Podle hesla: "tak to nějak zaříď a my pak přijdeme" čekali s rukama v klíně na to, co zařídíme. Když se bez jejich přičinění nic nedělo, odcházeli se slovy, že si to tak nepředstavovali. Počet členů oddílu se tak stabilizoval a členská základna zůstala omezena pouze na členy, hosty a spolupracovníky skupiny. O ostatních problémech krasové turistiky a případných rozporech vznikajících z neinformovanosti se v tomto článku nehodlám šířit. Ať už z nedostatku místa nebo z obavy, abych nebyl označen za demagoga, který šíří subjektivní názory a nezdravě ovlivňuje skupinu lidí. Snad jen ještě zbývá s politováním konstatovat, že vše nezdravé, co se stane v Moravském krasu a je způsobeno neznámými lidmi, je házeno na krasové turisty. V našem oddíle jsou jeskynáři, kteří jsou turisty jen do té míry, že chodí k jeskyni pěšky. Za tyto členy můžeme ručit. Proto prosba k ostatním jeskynářům - až se zase objeví někde nějaký "Krasový turista" nebo "člen" naší skupiny, zjistěte jeho totožnost a oddíl a zeptejte se nás nebo příslušného oddílu na vyjádření. Podotýkám, že posláním krasové turistiky není prolézání jeskyní. Pouze v případě, že oddíl naváže spolupráci s jeskynářskou organizací, může být vybraným lidem tato exkurze umožněna. Ale to už zase není krasová turistika.

na výzk
nizovan
úkolech
Tento o
organiz
v Jihom
ZBROJOV
je použ
Rovněž
znalost
přínose
CERBERU
publik
OTTJ Z
ve spo
Kancí,
Krkavě
v rámci
kým za
krasu
V souv
nikdo
žleb
výsle
vásob
ale i
i kras
možné
přín
k za
si v
Snad
pro
a v

V naší skupině je praxe taková, že členové skupiny CERBERUS pracují na výzkumných úkolech pro organizaci Moravský kras. Pokud chtějí mimo organizované výzkumné akce navštěvovat i jiné oblasti nebo pracovat na jiných úkolech, musí být organizováni v jeskyněnském oddělu OT TJ ZBROJOVKA BRNO. Tento oddíl může prostřednictvím tělovýchovné jednoty jednat s různými organizacemi a případně i zajišťovat potřebná povolení. /na př. práce v Jihomoravském krasu/. Pro podporu těchto akcí se podařilo získat od TJ ZBROJOVKA patřičné vybavení a tak materiál poskytovaný n.p. Moravský kras je používán skutečně jen pro výzkum na pracovištích této organizace. Rovněž členové oddílu se mohou podílet na výzkumných pracích pokud jejich znalosti a schopnosti odpovídají náročnosti akce a jejich přítomnost je přínosem. Výsledkem společného úsilí členů jeskyněnského oddílu i skupiny CERBERUS je vydávání tohoto zpravodaje, který umožňuje jednotlivým členům publikovat výsledky jejich práce. V rámci jeskyněnského oddílu a za podpory OT TJ ZBROJOVKA proběhly sestupy do propastí ve Slovenském krasu, organizované ve spolupráci s krasovou sekci TIS. Členové skupiny sestoupili do propastí Kančí, Zvonica, Velká Žomboj, Csikós žomboj, Zombor, Priepať u Ještěřicej lúky, Erkavčí a Peňažnica. Nejpočetněji zastoupen byl sestup do propasti Barazdaláš v rámci akce Brontosaurus. Mimo to byla pořádána řada zájezdů se spíše turistickým zaměřením - do krasové oblasti severního Maďarska /Aggtelek/, do Českého krasu a pod.

V souvislosti s exkurzemi se ještě pozastavím nad jedním smutným faktem : nikdo z našich členů doposud nevstoupil za železné dveře, oddělující Pustý žleb od Amatérské jeskyně. Veškerá jednání o uspořádání exkurze byla bezvýsledná. Bylo by lehké smířit se s touto skutečností, kdyby ovšem nebylo všeobecně známo, že Amatérskou jeskyni již navštívil někdo, nejen odborníci, ale i různí jiní zájemci vůbec se nepodílejí na výzkumu krasu. Například i krasoví turisté na semináři konaném v září minulého roku ve Sloupě. Je ovšem možné, že někdo z činitelů rozhodujících o povolení vstupu hodnotí jejich přínos k výzkumu krasu výše než naši práci. Stejně tak nebyla přijata nabídka k zajištění výzkumu komínů. Nebo je to snad všechno způsobeno tím, že jsme si všas nezvykli používat názvu "Nové Punkevní jeskyně" ... ?

Co ještě zbývá dodat k ostatním problémům členské základny ? Snad jen to, že u nás neuznáváme papírové členy a snažíme se získat výhody pro ty, kdo si to zaslouží. Základním pravidlem je, že k udržení členství a veškerých výhod je nutná účast na 2/3 výzkumných a jim podobných akcích.

I když toto pravidlo bylo často kritizováno, že zní jako povinnost, jsem toho názoru, že pro ty, které mezi nás přivádí skutečný zájem to povinnost neznamená. Ti, kteří mezi námi nemají co dělat. Účast na výzkumných akcích se většinou hodnotí jen tehdy, pořádá-li se zájezd nebo exkurze, slychom nemuseli brát s sebou ty chytráky, kteří mají čas, jen když nemají co dělat nebo je exkurze pro ně dostatečně atraktivní.

Za důvod ke zrušení členství považujeme i situaci, kdy se někdo děje jak půl roku neukáže ani nezajímá o práci skupiny. K tomuto rozhodnutí jsme vyšli z předpokladu, že i při sebevětších problémech si může každý v případě skutečného zájmu udělat čas, alespoň na to, aby se občas informoval nebo pomohl jiným způsobem. Tvrdit opak je jen výmluva a existuje řada příkladů, jak lze toto dokázat.

Nemůžeme nikomu diktovat, co má dělat a co ne. Máme však právo vybírat si mezi sebe jen ty, kdo nám vyhovují a pro které představuje jeskyněářství jejich hlavní zájem. Ti, kdo skupinu zakládali, vytvořili si takové podmínky, které jim vyhovují. Nebudou se tedy přizpůsobovat těm, kdo přijdou po nich. Kdo chce jezdit do přírody, může se dát k trampům, kdo chce jen lézt, rádi ho uvítají v horolezeckém oddíle. I když je naším zbožným přáním spojit sportovní stránku činnosti s horolezectvím, zůstane stále převažující složkou jeskyněářství.

Pokud někdo nepochopí, že nic nezíská zdarma, a že nejme dobročinný spolek, pak mu to musíme připomenout. Kdo nestačí, musí odejít. Tento postup nám ovšem získává řadu nepřátel, kteří si nepřiznají skutečný důvod svého neúspěchu a snaží se hledat chybu všude jinde jen ne u sebe. Jak známo, kde čert nemůže uškodit, alespoň zasmradí. Je však mezi námi řada členů, kteří i přes své průšvihy zůstali mezi námi stejně jako ti, kdo svými schopnostmi získali členství a určité postavení ve skupině za poměrně krátkou dobu. Rozhodující jsou schopnosti a přizpůsobivost kolektivu. To jen na vysvětlenou těm, kteří neustále poukazují na to, že řada "schopných" lidí musela od nás odejít.

Co říci závěrem? Nerad bych se zmíňoval o plánech a představách do budoucna. Prozatím je vše zbožným přáním, protože realizace zůstává jen a jen na lidech. A ty, na které je spolehnouti/nejen naši členové, ale i partneři/ spočítá na prstech jedné ruky střelní mistr v invalidním důchodě. Ale nemusíme se tajit tím, že v nejbližší době chceme dále pokračovat ve výzkumu Sloupských jeskyní, pracovat na prolongaci jeskyní Novoroční a U jezevce. Za podpory TJ ZB ROJOVKA budou naši členové pracovat v kramu

na Pálavě
na základě
přístřešek
sněhu, ne
to záleží
ny i na tě
maximum, k
skupiny CE
vše pro to
u naší sku
cích v his
Dveře jaco

na Pálavě a samozřejmě se chceme podívat někam dál než na Hády. Musíme udělat na základně ve Veselici několik úprav. Chceme u Novoroční jeskyně postavit přístřešek, abychom nemuseli věci zanechané před jeskyní pak vyhrabávat ze sněhu, nebo chodit v mokrých hadrech do Veselice. Kdy se to všechno uskuteční, to záleží v první řadě na těch, kdo jsou v současné době členy naší skupiny i na těch, kdo přijdou. Je věcí nás všech, abychom se snažili udělat to maximum, které udělat lze. Je věcí nás všech, aby právo nosit odznak člena skupiny CERBERUS a být jejím členem měli jen ti, kdo si to zaslouží a udělají vše pro to, aby se zbožná přání stala skutečností. Pro ty, kdo by to chtěli u naší skupiny zkusit, platí heslo používané jedním z nejschopnějších vedoucích v historii výzkumné skupiny na Býčí skále :

Dveře jsou všem otevřeny, ale oběma směry !

O práci skupiny byla v tisku publikována řada zpráv a článků .
V chronologickém pořadí uvádím i ty, ve kterých se autoři o nás alespoň
zmiňují.

Ondroušek O. :	Ve Sloupském bludišti. Svobodné slovo	25.5.1971
Ondroušek O. :	Objev ve Sloupském bludišti. Lidová demokracie	9.6.1971
Haid J. :	Nejde jim o zázraky. Mladá Fronta	26.8.1972
Mošešovský J. :	Tajemné kóty. STADION	13.3.1973
Haid J. :	Pomocníci Moravského krasu. Mladá Fronta	19.6.1973
Ondroušek O. :	Podzemím Jugoslaviie po stopách dr. K. Absolona	Lidová demokracie 14.2.1974
Ondroušek O. :	Boj tří generací s propastí Moravského krasu	Lidová demokracie 14.3.1974
Kačmařík K. :	Zpět do jeskyně? Ano! Mladá fronta	3.2.1975
Kačmařík K. :	Pozvání do hlubin naší země. Jihomoravský železničář	19.3.1975
Gregor V. :	Moravský kras není jen Macocha. Svobodné slovo	3.4.1975
Gregor V. :	Otazníky kolem Nagelovy propasti. Lidová demokracie	17.5.1975
Nováková H. :	Amatérská speleologická skupina ve Sloupsko-šošůvských
jeskyních . Rovnost	31.5.1975
Kačmařík K. :	Brontosaurus v propasti. Mladá fronta	20.5.1975
Velek J.ing. :	Barazdaláš. Mladý svět 24.	10.6.1975
Urban J.dr. :	Co ještě víte. Zbrojovák	19.11.1975
	Výroční zpráva 1971 - 72	
	Výroční zpráva 1973 - 74	

Ing.arch. Vladimír K l a j m o n , Stavoprojekt Brno

Územní plán rajonu chráněné krajinné oblasti Moravský Kras.

I n f o r m a c e .

Chráněná krajinná oblast Moravský kras je vzhledem ke své poloze na styku České vysočiny a karpatské soustavy a mnoha neobyčejně cenným přírodním hodnotám územím evropského významu, jehož ochrana je vcelku nedostatečně zajištěna a neodpovídá stupni ochrany a péči, jaká je věnována jiným i méně významným územím nejen v zahraničí, ale i v ČSSR. Je to území poměrně hustě osídlené, ve kterém potřeby obyvatelstva a zájmy vodního hospodářství, zemědělství, průmyslu, těžby, rekreace a cestovního ruchu vyvolávají neustálý tlak na více či méně vhodné zásahy do chráněného území.

Přírodní bohatství Moravského krasu vyvolává na jedné straně nutnost ochrany jedinečných přírodovědeckých hodnot, na druhé straně je však příčinou těžby nerostných surovin / převážně kvalitních vápenců /, jejíž rozvoj je podmíněn požadavky na rozvoj národního hospodářství. Nedostatky v technickém vybavení území / zásobování vodou, odkanalizování / a neuvážené vodohospodářské úpravy zásady značně zhoršují již tak dosti komplikované hydrologické poměry v celé oblasti. Rovněž zemědělská výroba často a nevhodnými výrobními postupy a lesní hospodářství a monokulturám velkoplošným způsobem hospodaření jsou příčinou mnoha negativních vlivů, které postupně zhoršují celkovou situaci v území. Dopravní tahy jsou vesměs vedeny v historických trasách, které svými parametry nevyhovují potřebám moderní dopravy. Komerční zájmy cestovního ruchu a organizačně nezvládnutá problematika rekreace jsou často v příkrém rozporu se svým vlastním posláním. Velkým nedostatkem je i současný stav ve sféře správy a řízení chráněné krajinné oblasti Moravský kras, v organizaci výzkumů a průzkumů a ve způsobu ochrany. Zájem o uchování mimořádně cenných přírodních hodnot oblasti Moravského krasu předpokládá nutnost plánovitého a koordinovaného řízení veškeré činnosti v tomto území.

Územní plán rajonu řeší území vyhlášené chráněné krajinné oblasti včetně přilehlého ochranného pásma, které přímo ovlivňuje veškerou činnost v chráněné krajinné oblasti, jakož i způsob ochrany. Řešení některých problémů bylo rozšířeno i na území vně ochranného pásma.

První část územního plánu rajonu CHKO jsou rozbory, které podchycují komplex lidské činnosti v této oblasti a tvoří souhrn znalostí o území, týkající se přírodních podmínek, osídlení, ekonomické základny a technického vybavení.

Rozbor

Rozbory přinášejí objektivní pohled na jednotlivé problémy a naznačují základní koncepci k jejich optimálnímu uspořádání, které je nezbytným předpokladem dalšího rozvoje oblasti.

Druhou částí územního plánu CHKO je návrh. Těžištěm návrhu řešení jsou zájmy státní ochrany přírody a tvorby a ochrany krajiny ve vztahu k ostatním funkcím území. Nejsložitější problematiku představuje řešení vodního hospodářství a s ním úzce související zemědělství a lesnictví.

Otázky zemědělských a lesních půd, jejich protierosivní ochrany, meliorací, regulací a retencí toků, zásobování obyvatelstva pitnou vodou, čištění odpadních vod, pěstování zemědělských plodin a skladby lesních porostů v celém povodí krasových toků nelze jako doposud řešit jednotlivě, nýbrž komplexně a za účasti odborníků různých vědeckých ústavů a institucí /ČSAV, vysokých škol, Moravského krasu, Státní památkové péče a ochrany přírody a poď. / Pouze tímto přístupem je možno dosáhnout biologické rovnováhy krajiny a tím i zlepšení hydrologických poměrů v samotné oblasti Moravského krasu.

Řešení ekonomické základny se soustřeďuje na odstranění nebo alespoň omezení negativních vlivů průmyslové a zemědělské výroby a těžby nerostných surovin na přírodní prostředí CHKO.

V návrhu je proto respektována nadřazenost zájmů ochrany přírody rozvoj výroby a těžby je vázán na podmínku nezbytnosti její existence v chráněné oblasti.

Důležitou funkční složkou CHKO je rekreace a cestovní ruch. Hlavní náplní je turistika celostátního až mezinárodního významu a víkendová letní rekreace obyvatel brněnské aglomerace. Oblast je využitelná po větší část roku, nejvíce však v letním období.

Nejzajímavější a nejvíce vyhledávanou a tím i nejobtížnější řešitelnou částí Moravského krasu je část severní. Je to povodí ponorné říčky Punkvy, napájené Ždárnou, Lukou, Bílou vodou, Lopačem a jinými potoky v prostoru ohraničeném obcemi Sloup, Holštýn, Ostrov u Macochy, Vilémovice a Skalním Mlýnem. Páteří tohoto území jsou Pustý a Suchý Žleb a jeho hlavní atraktivitou jsou četné jeskyně, z nichž nejznámější jsou Ostrovska jeskyně, jeskyně Sloupsko-Šošůvské, Balcárka, Kateřinská jeskyně a konečně Punkevní s propastí Macochou. Kromě jeskyní a propastí jsou zde i jiné krasové jevy / propašení, závrtky, škrapy, bizarní skalní útvary a j. / a pozoruhodné jsou i mnohé botanické lokality.

Návrh územního plánu předpokládá v této nejkatraktivnější části Moravského krasu zavedení organizačních a materiálně technických opatření, která odstraní stavající havarijní situaci v době maximální návštěvnosti a zaručí plynulý provoz a kulturní prostředí bez narušování přírodního fenoménu.

Jako nástupní středisko cestovního ruchu je návrhem stanoven prostor Skalního Mlýna. Aby Skalní Mlýn mohl tuto funkci plnit, je zde třeba vybudovat kapacitu ubytovací, stravovací a správní zařízení na odpovídající architektonické i urbanistické úrovni.

Hlavními centry cestovního ruchu jsou Macocha a Punkevní jeskyně. Stavající havarijní situace v době maximální návštěvnosti v letní sezóně bude odstraněna vhodnou organizací provozu, vyloučením veřejné dopravy a zavedením dopravy podniku Moravský kras v prostoru Pustého žlebu a výhledovým vyloučením veřejné dopravy rovněž z prostoru Suchého žlebu v úseku od Skalního mlýna po odbočku na Macochu. Dále je třeba vybudovat kapacitní stravovací, ubytovací, správní a hygienická zařízení v prostoru Punkevních jeskyní a Macochy.

Jako výchozí bod do centrální části Moravského krasu z hlediska koncepce řešení zájmové území je v návrhu uvažována obec Sloup. Počítá se zde s vybudováním rekreačního střediska, hotelu a jednoho ze dvou kapacitních autocampingů / druhý je uvažován v Jedovnicích / pro návštěvníky Moravského krasu z řad mototuristů.

Rozvoj pobytové rekreace je vázán pouze na střediska mimo chráněnou oblast. Rekreační zařízení s chatovými lokalitami budou rovnoměrně rozvíjena tak, aby byla ve správném vztahu k hlavním atraktivitám chráněného území i k únosnosti krajiny.

Nejkapacitnějším střediskem rekreace a možností dalšího rozvoje jsou návrhem stanoveny Jedovnice. Výstavba hotelu a restaurace je zde aktuální již mnoho let. Po vybudování potřebných zařízení vybavenosti a technických sítí i za cenu vyšších ekonomických nároků vzniknou zde nejlepší předpoklady pro další rozvoj rekreace.

Síť rekreačních středisek v širším zájmovém území doplňují rekreační oblasti Ruprechtov, Račice - Pístovice, Luleč - Nemojany a Říčky.

U sídlišť zájmového území bude sledována možnost postupného využívání uvolněného bytového fondu k rekreaci / rekreační chalupy / a možnost dostavby rekreačních domků v intravilánech obcí.

Návrh územního plánu je prostorovým průmětem jednotlivých funkčních sfér lidské činnosti, vymezených zájmy společnosti, do oblasti zcela mimořádných přírodních kvalit.

Pokouší se o vytvoření vzájemného soulažu mezi přírodou a zájmy člověka, aby tato oblast zůstala zachována i pro budoucí generace.

věka,

VYSVĚTLIVKY:

- CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST
MORAVSKÝ KRAS
NAVROVANÉ OCHRANNÉ PÁSMO
HRANICE OKRESŮ
ROZSAH ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

MĚŘITKO 1: 200 000

Josef Procházka - TIS Praha

L i t e r

Budapest - město jeskyní

Léel-Össz

Budapest

Budínské pohoří, které zasahuje hlavní město Maďarska nemá sice ideální podmínky pro vznik jeskyní a proto je velice zajímavé, že v něm vzniklo větší množství krasových útvarů.

Příložené

Budínské pohoří je tvořeno převážně dolomity, má velmi nízké roční srážky 650 mm, značně je členěno tektonickými pohyby. Jeskyně vznikaly převážně působením hydrotermální vodou a jsou poměrně rozsáhlé. Z podzemních krasových jevů zvláště vyniká labyrintový půdorys jeskyní, dány větších rozměrů, spojené úzkými chodbami. Na stěnách lze spatřit různé minerální útvary v podobě aragonitu, kalcitu, sádrovce a barytu.

V současné době jsou již všechny jeskyně bez aktivní vody a pozvolna zanikají. Stropy jeskyní se říti nebo jsou zanášeny k jeskynní hlínou.

Mezi nejvýznamnější jeskyně v Budapešti patří :

1. Gellérthegyi jeskyně
2. Jeskyně casamates
3. Szemlőhegyi jeskyně
4. Ferenchegyi jeskyně
5. Pálvölgyi jeskyně
6. Mátyáshegyi jeskyně

Jeskyně jsou podle čísel zanešeny do mapky Budapešti.

Pálvölgyi jeskyně je turisticky zpřístupněná, je též hydrotermálního původu a bohatá na minerální uložení a krápníkovou výzdobu.

Z jeskyně Gellérthegyi je udělána podzemní laboratoř, v které je dnem i nocí vytápěná elektrickou pecí, aby velmi drahé a citlivé laboratorní přístroje nebyly poškozeny vlhkem. Před tím jeskyně sloužila klášteru, který byl vystaven v těsné blízkosti.

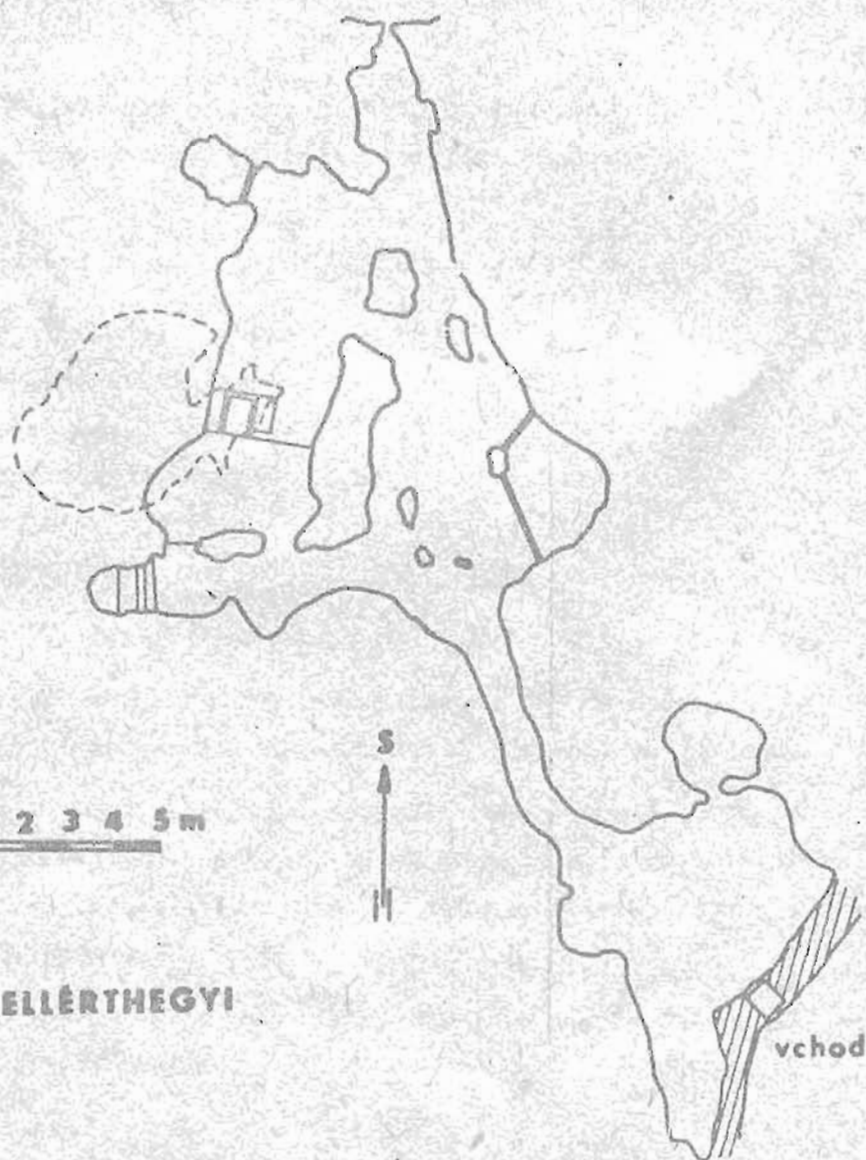
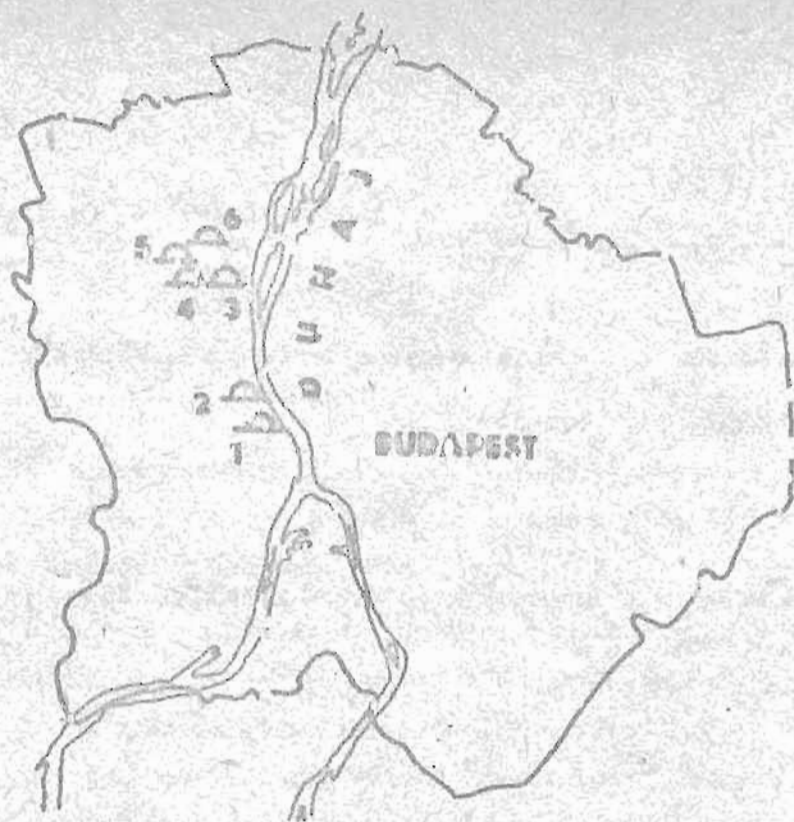
Přijedete-li někdo z vás do Budapešti, nezapomeňte, že Budapest je město jeskyní a navštivte některou.

L i t e r a t u r a :

Léel-Össy Sándor : A Budai-hegység barlangjai. Földrajzi értesítő.

Budapest 1957, 6: 155-169

Přiložené mapky dle autorových podkladů kreslil Hugo H a v e l.

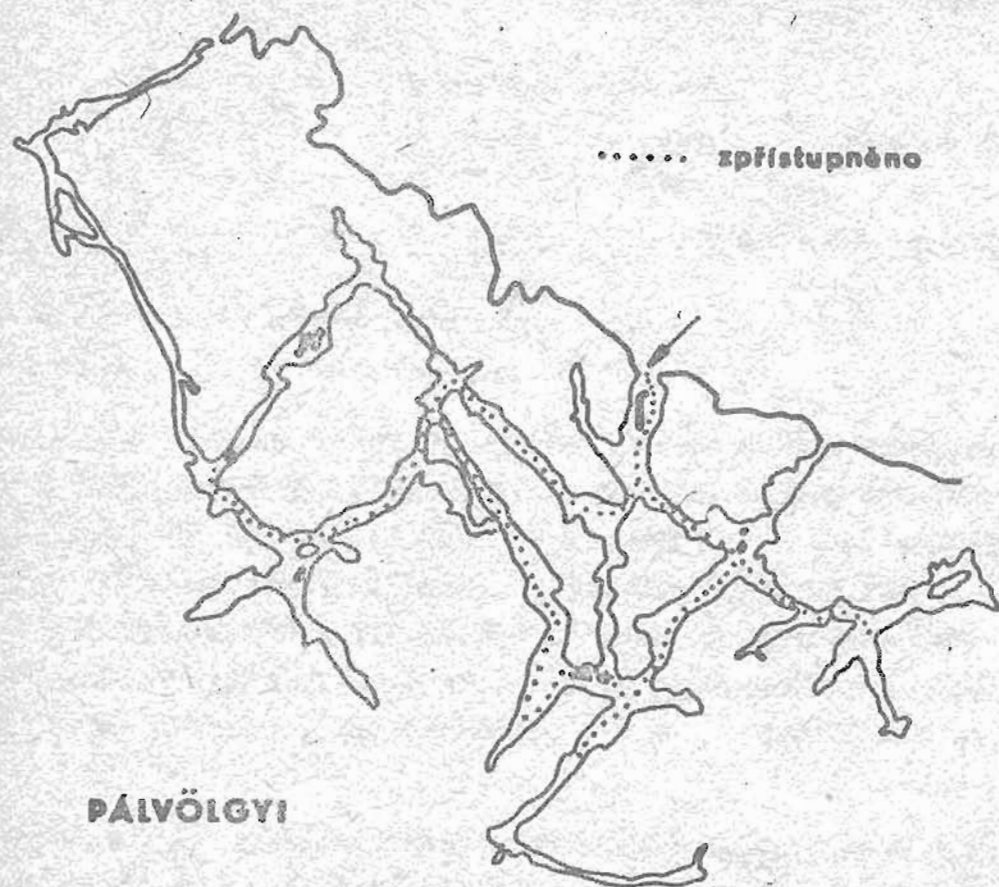

0 1 2 3 4 5m

GELLÉRTHEGYI

vchod

0 20 50 m

Antonín F a k r

Historie "ochrany" jeskyní Na Pomezí v Rychlebských horách

Jako první byla ze soustavy jeskyní Na Pomezí objevena v roce 1934 v lomu R. HAFRANKA jeskyně Utažená. Vchod do ní nechal majitel lomu založit trámy. Tyto byly zasypány sutí z lomu tak, aby jeskyně byla chráněna a aby mohla pokračovat těžba v lomu. Jeskyně byla znovu objevena v roce 1959 po náhodném propadnutí jejího sblíženého uzávěru. Přes to, že měla unikátní brčkovou výzdobu ji nikdo znovu neuzavřel. V roce 1962 byla vandalsky vyrubovaná a vchod do ní byl v roce 1965 skupinou trampů, kteří si zde dělali táborák, zavalen.

Po této jeskyni byla 30.7.1936 objevena odstřelem ve stejné etáži tohoto lomu jeskyně Rasovna, původně zvaná Gemärkehöhle, o jejímž objevení již referoval denní tisk. Tato jeskyně, kterou majitelé lomu chránili před zničením, zůstala zachována přes to, že byla otevřená až do roku 1949.

V důsledku nového objevu krasové dutiny při odstřelu-při těžbě v lomu i udání příslušníků SNB, podle nichž místní výrostci odnášeli z jeskyně Rasovna krápníky /STRNAD Vl. 1950/, byla vytvořena speleologická skupina TJ Sokol Lipová - Jeseník. Tato v neděli večer 28.8.1949 objevila nové jeskyně, které byly svépomocí zpřístupněny 16.5.1950. Před tím již 14. 18. 10. 1949 se sešla v Dolní Lipové komise, na jejíž dobrozdání byla těžba v lomu odsumta o etáž výše a poměrně zachovanou jeskyni Rasovna spolu s ostatními jeskyněmi v lomu převzal Státní památkový úřad v Brně, který je nechal uzavřít.

V letech 1954-55 byly zpřístupněné jeskyně podstatně rozšířeny a byly do nich proraženy štoly vchodu a východu. Tyto práce pro Vlastivědný ústav v Olomouci, který již v této době jeskyně vlastnil, prováděl podle projektu Vl. PÁNOŠE n.p. Baraba. Jeho zaměstnanci ale byli za práci placeni od vyhlášených m³ kamene, což jeskyním mnoho neprospělo a je na nich do dnes poznat.

Uzávěry jeskyní v horní etáži lomu od Státního památkového úřadu v Brně, o které se nikdo nestaral, protože podle zákona č. 40/1956 Sb. O státní ochraně přírody tuto převzaly odbory kultury řad KNV, v našem

případě KNV
v roce 195
otevřeny d
jejichž ma
podnik, a
morálním sp
při troše

Pro
částečně z
lomu 020 D
blok 109 v
v letech 1
a zasypáno
že se sprá
a 24.7.195

Na
BURKHARD,
Od roku 19
na zájmy
/ DVOŘÁK,
609 Pomezí
ovlivnil d

Jes
10,36 ha
Vápenná l
v Ostravě
Návrh na
dne 25. 5
Avšak CHE
pouze výr

Je
č. 129 /
něných o
přírody
jeskyně
že totéž
částí př

případě KNV tehdejšího kraje Olomouc, kam také patřil VÚ Olomouc, byly v roce 1959 násilně otevřeny. Tím začalo jejich vandalské ničení a jsou otevřeny dodnes. Jeskyně leží v těsné blízkosti zpřístupněných jeskyní, jejichž majitel a provozovatel VÚ v Olomouci si z nich dělá pouze výdělečný podnik, ale o ochranu zbytku kraje svého území se vůbec nestará. Tím se stal morálním spoluviníkem na vandalském zničení jeskyně Rasovna, kterému mohl při troše zájmu a s minimálními náklady zabránit.

Prostřední část spodní etáže lomu R. HAVRANKA byla v letech 1959-63 částečně zasypána haldou z horní etáže lomu přes to, že nezodpovědný v hlouci lomu O20 DUBEC z Dolní Lipové o chráněných jeskyních v lomu věděl. Těžební blok 109 v tomto lomu těžil Moravskoslezský průmysl kamene v Jeseníku v letech 1950-63. Za tuto dobu v něm bylo nezodpovědnou správou lomu odtěženo a zasypáno několik komínů a dutin bez prozkoumání. Byly zničeny přes to, že se správou lomu bylo o nových objevech jednáno na příklad 11.10.1949 a 24.7.1952 /STRNAD, Vl. 1952/.

Na dně jeskyně Rasovna bylo popsáno /DITTRICH, G. 1939, STRNAD, Vl. 1950, BURKHARD, R. 1954 a, b, PANOŠ, Vl. 1955 / jezero 6 x 10 m o hloubce 7-m. Od roku 1958, kdy z něj vozu odvedly neuvážené vrty provedené bez ohledu na zájmy ochrany přírody n.p. Geologický průzkum Brno, závod O2 Rýmařov /DVOŘÁK, D. - OREL, P. 1959 + pro Československý průmysl kamene, provozovna 609 Pomezí, zůstalo toto jezero trvale prázdné. Tento nezodpovědný čin závažně ovlivnil celou hydrografii tohoto kraje a doposud ještě neznámými důsledky.

Jeskyně Na Pomezí byly podle zákona č. 40/1956 Sb. na CHPV o rozloze 10,86 ha /STALMACHOVÁ, L. 1974/ na parcelách č. 3314/1 a 3314/3, katastr Vápenná list mapy č. 18m, lesní odd. 418b, již navrženy v roce 1955 KSSPPOP v Ostravě /OLŠANSKÁ, E. - SKŘIVÁNEK, Fr. - VULTERIN, Zdeněk. 1963/.

Návrh na zřízení CHPV byl schválen radou Sm KNV v Ostravě na 24. schůzi dne 25. 5. 1965 pod č.j. 635 /24 /BALHAR, R. - POCHYLOVÁ, J. 1973 /.

Avšak CHPV byla podle zákona č. 40/1956 Sb. par. 8/3 neplatně vyhlášena pouze výnosem ONV v Šumperku z 1.1.1968.

Je také škoda, že přes dnes již zrušené /28.12.1967 Sb., částka 47, č. 129 / směrnice ÚSGK z 28.2.1964 č.j. 23 - 335.2 - 400/64 o evidenci chráněných objektů a ochranných pásem na úseku státní památkové péče a ochrany přírody ve služebních mapách a pozemkových operátorech středisek geodesie, jeskyně Na Pomezí nebyly v těchto řádně vyznačeny ani zaznamenány přes to, že totéž nařizuje i vyhláška č. 228/1959 Ú.1. par. 2/5 o evidenci chráněných částí přírody.

Nad zpřístupněnými jeskyněmi je na parcele 3314/1 monokultura Picea excelsa /LAMARCK/ LINK 1841, která je na místě původního klimaxového společenstva jehož asociaci lze podle PREISE /1936/ zařadit k Abieto - Fagetum sudeticum. Tento porost je v úseku CHPV prakticky neobhospodařován. Je v něm skoro 1/4 souší a je skoro zničen houbou Armillariella mellea /VAHL. in Fl. DAN. ex FR./ KARSTEN. Není zde ani snaha, aby mladé porosty nahradily staré, které dožívají. Dneš již nastává otázka holé existence tohoto porostu patřícího do skupiny účelových lesů, uvedených ve směrnicích o hospodářské úpravě lesů č. 52-49.441/1961 ze dne 18.11.1961.

Do CHPV Na Pomezí byly zahrnuty pouze jeskyně zpřístupněné pro veřejnost. Velá hlavní část sberného krasového území s povrchovými i podzemními krasovými jevy, mezi něž patří i místní nejstarší veřejnosti známá jeskyně Rasovna, ležící na katastru Dolní Lipová list mapy č. 1, na parcelách č. 597, 530, 535/2 a 467, zůstala s veškerými důsledky mimo chráněné území. Nynější vedení odboru ochrany přírody na KSSPPOP v Ostravě urychleně pracuje na novém návrhu tohoto CHPV, který tento nedostatek, o kterém původní vedení odboru velmi dobře vědělo a přes to nezasáhlo, má odstranit.

Vlivem eutrofizace povrchových vod se v říčce Vláňávce i na celém krasovém území situovaném ve vápencích série Branné v posledních 5. letech objevilo velké množství řas, které se nám dostávají též do jeskyní. V těchto jsou černé a mazlavé, pokrývají již skoro 1/4 krápníkové výzdoby a tím tento CHPV ve velké míře znehodnotily. Nebezpečná eutrofizace v celých Rychlebských horách již dosáhla takového stadia, že KSSPPOP v roce 1975 pro ni požadovalo vypracování podrobné studie pro boj proti ní ze státních fondů na ochranu ovzduší.

Dalším budoucím nebezpečím pro jeskyně Na Pomezí je plánovaná výstavba vápenice ve Vápenné pro HCV v Hranicích, na jejíž projektu se pracovalo již od roku 1964. Přes to, že do roku 1976 proběhlo již přes dvacet let většinou negativních jednání a ministerstvo kultury třikrát s projektem nesouhlasilo, pánové z HCV nedostali rozum a někdo z nich si chce postavit pomník tím, že chtějí toto prakticky nejméně devastované území v celém ČSR za každou cenu zničit.

Doufám, že přes všechny tyto negativní jevy i přes další podobné jevy, které se v budoucnosti vyskytnou, dostane člověk - největší škůdce lidstva i přírody rozum, a že za dalších 10 nebo i méně let po vyhlášení CHPV Na Pomezí nebude následovat vyhláška o jeho zrušení zdůvodněná tím, že tam již není co chránit.

Hugo Havel

I. ročník Memoriálu RNDr. Rudolfa
Burkhardta

V sobotu 15.5.1976 uskutečnili organizátoři TJ Sokol Babice nad Svitavou, Speleologického klubu v Brně a Speleologických kroužků ZK RCH Adast Adamov, Metra a ČKD Blansko I. ročník dálkového pochodu Moravským krasem. Pochod měl dvě trasy. 25 km trať probíhala z Babic přes Ochoz, Březinu a Křtiny na Býčí skálu a zpět do Babic. Absolvovalo ji za krásného slunečného počasí všech 116 přihlášených účastníků.

Trať 50 km vedla z Babic přes Ochoz, Březinu, Křtiny, Rudice, Jedovnice, jeskyni Balcarku, Macochu, Nové dvory, Blansko a Olomučany na Býčí skálu a zpět do Babic. Na tuto trasu se přihlásilo 111 účastníků, z nich však 15 pochod nedokončilo. Celkem se tedy I. ročníku pochodu zúčastnilo 227 turistů, horolezců, speleologů i občanů z okolních obcí organizovaných i neorganizovaných v ČSTV... Nejstarším účastníkem byl 62-letý EDUARD ŠMERAL z Brna, který absolvoval 50 km v čase 50-14-8 hodin /13 místo v cíli/, nejmladším teprve šestiletý JIŘÍ DOLEŽAL z Řícmanic, který 25 km ušel za 6 hodin.

Z největší vzdálenosti přicestoval na start ALOIS TESAŘ z Plzně. Pochodu se zúčastnili kromě turistů z okresů Brno, Brno-venkov a Blansko, kterých byla převážná většina, turisté z Chrudimi, Prahy, Liberce, Rožnova, Šternberka, Lednice, Nového města na Mor., Pardubic, Belkého Meziříčí, Hostiného, Hejnic, Kaďaně, Gottwaldova, Plzně a Vyškova na Mor.

Nejrychleji absolvoval trať 50 km ZDENĚK ŠVÁB z Brna za 5,44 hodiny a 25 km MILAN MATUŠ z Brna za 2,20 hodiny.

Pochod byl vzpomínkou na loni zesnulého významného brněnského speleologa, přednosty Odd. pro výzkum krasu Moravského muzea v Brně a bývalého předsedu Speleologického klubu v Brně, RNDr. Rudolfa Burkhardta. Jeho památku uctili účastníci pochodu při startu minutou ticha. Pochod pak slavnostně odstartoval v 8,45 předseda MNV Babice.

V místnostech babické sokolovny byla instalována výstava s krasovou tematikou - seznamovala návštěvníky s významnými krasovými jevy v okolí Babic a vůbec v Moravském krasu, s archeologickými nálezy v jeskyních a geologickou stavbou území /vzorky hornin a materiálů/ a rovněž s výběrem literatury s krasovou tematikou. Část výstavy byla věnována vzpomínce ~~HEXEN~~ na RNDr. R. Burkhardta, s ukázkami jeho vědeckých prací.

O tom, že se trasa pochodu i jeho organizace účastníkům líbily svědčí četné zápisy v pamětní knize pochodu. Pořadatelé věřá, že pochod se stane tradicí a jeho druhý ročník v roce 1977 bude mít ještě větší účast všech přátel turistiky.

rel K a

dr ž b a

V pos

filbové la

čičkovým v

Zákl

pravideln

e snížení

nedostatek

opis a náv

ak lampu s

ikladní te

ozměry :

áha :

lektrické

apacita t

oba svíce

ena :

Karel Kačmařík

Údržba přilbového svítidla 16623

V poslední době se mezi jeskynáři rozšiřuje používání důlní přilbové lampy typu 16623, vyráběné n.p. ELEKTROSVIT. Tato lampa je špičkovým výrobkem s vynikajícími parametry.

Základním předpokladem jejich udržení je však dobrá údržba a pravidelné ošetřování. Ta je však značně zanedbávána a dochází tak ke snížení životnosti a zhoršení kvality svítidla. Většinou se jedná o nedostatek informací. Protože se nám podařilo od n.p. ELEKTROSVIT popís a návod k údržbě, pokusím se ve stručnosti podat základní pokyny, jak lampu správně ošetřovat, aby sloužila co nejdéle k úplné spokojenosti.

Základní technické údaje :

Rozměry :	Napájecí těleso :	Výška	167 mm
		délka	140 mm
		šířka	68 mm

přilbové svítidlo :	průměr	74 mm
	délka	70 mm

kabel HLDU 2x1 mm ²	délka :	1.350 mm
--------------------------------	---------	----------

Váha :	celková	2,13 kg
	napájecí těleso s baterií	1,87 kg
	trifázňkové baterie HKDU 10 s náplní	1,23 kg
	přilbové svítidlo bez kabelu	0,15 kg
	kabel	0,11 kg

Elektrické hodnoty :	nabíjecí napětí	5,0 - 5,2 V
	délka nabíjení	14 - 15 hod.
	počáteční nabíjecí proud	1 - 1,5 A
	žárovka dvouvláknová 3,8 V,	0,8/0,5 A
	pojistka ve svítidle	4 A

Kapacita baterie =	svítidlo nové	svítidlo po generální opravě
	10 Ah -	8 Ah -
doba svícení hlavního vlákna	12,5 hod.	10 hod.
- " - vedlejšího -"	20,0 "	16 "
cena :	486,— Kčs	259,— Kčs

P o p i s :

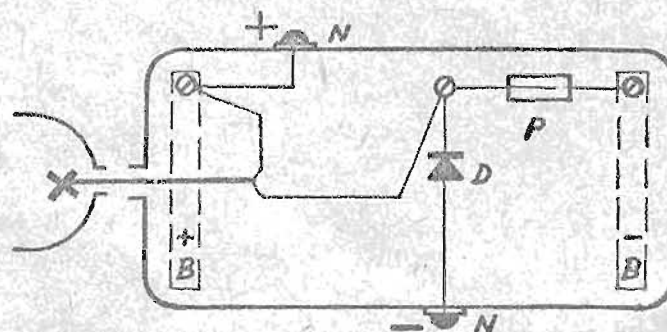
Celé svítidlo je vyrobeno z velmi hodnotné plastické hmoty. Napájecí těleso se skládá z nádoby a víka. V nádobě je uložena baterie složená ze tří článků H4DU 10 spojených za sebou.

Ve víku napájecího tělesa je umístěna dioda KY 708 a pojistka 4A.

Na bocích víka jsou nabíjecí kontakty, umožňující nabíjení bez funkce akumulátoru. Na spodní straně víka jsou dva kontakty, které při uzavření nádoby zajistí vodivé spojení s akumulátorem. Proti osedací ploše nádoby je ve víku drážka s gumovým těsněním, aby víko těsně uzavřelo prostor nad baterií. Víko s nádobou se spojuje p molí závěsu a magnetického závěru. Okraj nádoby obepíná držák pro zavěšení napájecího tělesa na řemen.

Elektrické zapojení je provedeno tak, že levý nabíjecí kontakt (díváme-li se na svítidlo s nasazeným reflektorem tak, aby reflektor byl proti nám) je připojen na kladný pól baterie a pravý přes diodu na pól záporný.

Propojení ve víku napájecího tělesa je zřejmé ze schematu.

N - Nabíjecí kontakty

B - Kontakty k připojení baterie

P - Pojistka 4 A

D - Dioda KY 708

Dioda znemožňuje odběr proudu z nabíjecích kontaktů a při společném nabíjení ve stojanu/výškovém svícnu. Dioda propouští proud jen v jednom směru a tím zabrání průchodu vyrovnávacích proudů mezi jednotlivými světly. V běžné praxi je toto zapojení též používáno při dobíjení lampy přímo střídavým proudem. Přílbové svítidlo je s napájecím tělesem spojeno kabelem H4DU 2x1 mm², který je ve víku zachycen kabelovou sponou a vývodkou. Kabel je v místě zvýšeného namáhání chybem zesílen gumovou hadí, která je ve víku utěsňuje.

Prilbové svítidlo obsahuje čtyřpolohový přepínač a objímku pro dvouvláknovou žárovku, reflektor a krycí sklo. Je uzavřeno maticí, kterou se přitahuje krycí sklo, spojené s reflektorem gumovým těsněním.

Uvádění do provozu : Novou lampu je nutno přezkoušet dříve, než ji začneme používat pod zemí. Napájecí těleso otevřeme tak, že do magnetického zámku opatrně odvrtáme ze stran 18-20mm od horní hrany dva otvory o průměru cca 1-2 mm. Těmito otvory vsuneme kolmo dovnitř současně dva špendlíky, kterými stiskneme čelisti magnetického zámku a tento odklopíme. Magnetický zámek má význam pouze při použití v dolech, (kde se vyskytuje nebezpečná koncentrace výbušných plynů) aby zabránil otevření svítidla bez speciálního nástroje. Svítidlo otevřeme, vytáhneme baterii a zkontrolujeme obsah elektrolytu. Nové lampy doléváme řidším elektrolytem o hustotě 1,10-1,15. Na užší straně článků jsou dvě rysky, vymezující minimální a maximální hladinu elektrolytu. Pronikl-li louh z akumulátoru do prostoru napájecího tělesa, omyjeme nádobu i akumulátor vlažnou vodou. Zkontrolujeme, zda u některého článku není prasklá nádobka. V tomto případě článek vyřadíme a nahradíme jiným. Všechny kovové části, hlavně dotekové plochy nakonservujeme slabou vrstvou kyseliny prostého řídkého tuku. Užívá se konzervační vaselina L, vaselina na kontakty 10 nebo i vaselina medicínální. Lze použít i spray KONTOX. Vaselina nesmí přijít do styku s gumovými částmi, t.j. těsněním, izolací kabelu apod. Pak se svítidlo uzavře přiklopením magnetického zámku a lampy se dobíjí až do značného poklesu nabíjecího proudu pod 0,3 A. Pak se nabíjení přeruší a zapne se hlavní vlákno žárovky. Svítí-li lampa déle jak 10 hod., je v pořádku a může po normálním nabití jít do provozu.

Základním předpokladem správné údržby je pravidelná kontrola hladiny elektrolytu v akumulátoru. Při nabíjení i při provozu se odpařuje voda a elektrolyt houstne. Při použití v jeskyních dochází k vyřazení elektrolytu větracími otvory. Při styku elektrolytu se vzduchem se tvoří karbonát, který zhoršuje podmínky pro funkci akumulátoru. Vyschlé články jsou prakticky nepotřebné a jejich regenerace je těžká a problematická. Proto je třeba pravidelně akumulátory dolévat destilovanou vodou. V důlním provozu se kontrola provádí po 5-7 směnách. V našem případě doporučuji kontrolovat elektrolyt jednou za měsíc, dle častého používání. Voda k dolévání musí být vždy destilovaná, čistá, bez organických zbytků a bez znečištění olejem.

Nesmí obsahovat chlor ani jeho sloučeniny. Dolévání provádíme za vybitého stavu. Před doléváním otevřeme napájecí těleso již uvedeným způsobem. K vytažení akumulátoru je nutno použít kleští nebo zahnutého pásku ze silného plechu, kterým vytáhneme akumulátor za spojky mezi články. Nikdy akumulátor nepáčíme šroubovákem, aby se nepoškodila těsnicí hrana nádobky. Nádoby s akumulátory neobracíme dnem vzhůru, aby se ustálená hladina elektrolytu neporušila. Články doplňujeme buď větracími otvory injekční stříkačkou s jehlou nebo vyplechovacími otvory až do výše horní značky.

Při každém otevření napájecího tělesa prohlédneme, očistíme a namastíme všechny kovové části pod víkem.

Výměnu elektrolytu provádíme 3-4x za rok, podle toho, jak často předpokládáme jeho vylití při použití svítek.

Lampu otevřeme a vyjmeme baterii. Vyšroubujeme zátku vplachovacího otvoru a elektrolyt vylejeme. Vyprázdňené články naplníme destilovanou vodou teplou cca 60°C a necháme 3-4 hod. stát. Po této době vodu vylejeme, necháme asi 20 minut okapat a akumulátor naplníme po horní značku elektrolytem o hustotě 1,22. Výplach a plnění provádíme vždy při vybité baterii. Články osušíme, kovové části namastíme, napájecí těleso uzavřeme a lampu nabijeme.

Elektrolyt je roztok hydroxydu draselného v destilované vodě o hustotě 1,18 - 1,21 a přísadou 20 g hydroxydu lithného na 1 litr. Hustoměr na louh lze občas zakoupit v drogerii nebo v laboratorních potřebách.

Pro přibližné namíchání elektrolytu lze použít i hustoměru na kyselinu. Pak elektrolyt o hustotě 1,10 odpovídá hodnotě 1,18 (hladina nad zelenou značkou), o hustotě 1,20 odpovídá 1,23 (zelená značka) na hustoměru pro kyselinu.

Elektrolyt lze též ředit dle těchto údajů :

hustota	váhové procento KOH :	
1,10	12,0	
1,13	15,7	
1,15	17,6	
1,18	20,5	
1,19	21,4	
1,20	22,4	
1,21	23,3	
1,22	24,2	

Příklad : roztok KOH o hustotě 1,18. Odvážíme 20,5 g KOH
a rozpustíme za míchání s 79,5 g (cm³) destilované vody.

Další pokyny pro údržbu :

Dbáme, aby se neucpaly výfukové otvory v člancích a na povrchu napájecího tělesa.

Při čištění reflektoru nesmí jeho lesklý povrch přijít do styku s vodou nebo s louhem. Čistíme jedine suchou, měkkou vatou. Na povrch neseháme ani nedýcháme. Reflektor bereme čistýma rukama pouze za okraj! Výměnu pojistky nebo kabelu netřeba popisovat. Průměrně inteligentnímu tvrdí stačí pouze podotknout, že do víka napájecího tělesa vnikne po odšroubování šesti šroubků na jeho vnitřní straně. Stejně tak není třeba popisovat výměnu žárovky nebo čištění magnetického uzávěru.

Přepalování článků :

Při používání lampy po delší dobu než 10 hod. se může stát, že některý článek baterie, který má menší kapacitu než druhé dva se vybiije na nulu a pak je přepalován, t.j. nabíjen druhými dvěma články opačným směrem. Přepalovaný článek poznáme voltmetrem. Takový článek z baterie vyjme a ze tří přepalovaných článků sestavíme baterii. Provede u ní výplach a nabíjeme po dvojnásobnou dobu nebo v normální době zvýšeným napětím (cca 5,7 V). Pak odsvítíme vláknem 0,8 V, při čemž musí žárovka svítit 12 hod. a napětí jednoho článku nesmí klesnout pod 1 V. Vyhoví-li, nabíjíme znovu již normálně a dáme baterii do provozu.

Vyřazení článků z provozu :

Dobré baterie nebo články, které mají být na delší dobu vyřazeny z provozu musejí být před uskladněním doplněny destilovanou vodou a pak nabity, aby se voda promísila s elektrolytem. Kovové části musí být konzervovány vazelínou. Články se uskladňují v suché místnosti za teploty $+10 \div 25^{\circ}\text{C}$. Nesmí být uloženy blízko topných těles. Během uskladnění kontrolujeme výšku hladiny elektrolytu a doléváme destilovanou vodou. Pokud články nejsou uloženy mimo provoz a příbová svítidla se pravidelně nepoužívají, doporučujeme alespoň 1x měsíčně odsvítit a znovu nabít.

Nová přílbová svítidla vyrábí a dodává :

ELEKTROSVIT , závod 05

360 04 KARLOVY VARY - Bohatice

telefon 3864-5, dálhopis: 015260

Náhradní díly, svítidla po generální opravě :

ELEKTROSVIT, záv. důlní služba

Žerotínova 30, 728 72 OSTRAVA I

Náhradní díly, svítidla po generální opravě, nabíjecí stojan T 554,
usměrňovač k nabíjecímu stojanu NSTU 5120 :

ELEKTROSVIT, závod 06

Dubská ul., 415 60 TEPLICE v Čechách

L i t e r a t u r a :

Popis a návod k obsluze lamp 16 623 - Elektrosvit, OSTRAVA 1965

Katalog svítidel - Technomat, Praha 1972

Výrobní program n.p. Elektrosvit - 1976

Elektrotechnické tabulky

Z p r á

Na tomto
spoluprá
o něco
Proto,
příspěvi

Text je
páskou.
Úprava
prolože
v tomto
Pište b
až při
bylo le
papíru,
je nutn
na celo
menší s
formátu
Všechn
Upozor
ověrov
protož

Až zpr

V člán
k auto
roce
zbyte
Ma po
se se
V jed
vypm
a tak
Jak p
kara
než o

Z p r á v y

Na tomto výtisku Zpravodaje je již poznat jedna z praktických výhod spolupráce TJ s n.p. ZBROJOVKA BRNO. Protože k tisku se používá techniky o něco lepší než je cyklostyl, mění se také forma psaní příspěvků. Proto, chcete-li nám usnadnit práci a urychlit rozmožnění zaslání příspěvku, přečtete si následující pokyny :

Text je nutno psát na psacím stroji s čistými typy a černou, neopotřebovanou páskou. Píše se na bílý papír - kancelářský (nikoliv křídový).

Úprava stejná jako v tomto Zpravodaji - v nadpisu jméno autora, pod ním proložené název článku, který se podtrhne. Řádkování přes řádek, jako v tomto textu. Okraje - do stran 3 cm, nahoře 3 cm a dole 2,5 cm.

Pište bez překlepů a chyb. Strany nečísľujte, konečné očíslování provedeme až při sestavování Zpravodaje. Pokud se domníváte, že u dalších článků by bylo lepší strany číslovat, proveďte dílčí číslování co nejvíce k levé straně papíru, aby číslo po sešití nebylo vidět. Chcete-li text doplnit nákresem, je nutno tento nakreslit na průsvitný pauzovací papír tuší. Má-li být kresba na celou stranu, pak na pauzák formátu A₄ s dodržením okrajů, pokud je kresba menší a má být v textu, vynechte příslušné místo a kresbu dodejte na pauzák formátu A₄ tak, aby se kryla s volným místem v textu.

Všechny příspěvky zasílejte s 1 kopií, kterou podepíšete !

Upozorňujeme, že každý autor sám zodpovídá za text, který my nemáme čas ověřovat. Drobné zprávy můžete posílat psané čitelně v rukopise, podepsané, protože tyto pak sestavujeme do souvislého textu.

Až zpravodaj ZB 1/76.

V článku Technika lezení dnes na str. 10 píše autor o nutnosti používat k autoblokantu karabinu s pojistkou. Když se touto zásadou řídil v loňském roce náš host Markus Gerber z Bernu, projevilí jsme před ním názor, že to je zbytečná rozmazlenost.

Na podzim téhož roku jsem prováděl opravu ochranné sítě nad výtokem Punkvy se sebejistěním autoblokantem SHUNT s obyčejnou karabinou STUBELI.

V jedné méně obvyklé poloze se lano náhle stočilo a karabina se z blokantu vypnula. Dle pravidla, že blbí mají štěstí se mi podařilo zachytit lana a tak předejít nepříjemné koupeli ve fekáliích zvaných Punkva.

Jak praví staré přísloví, chybami se člověk učí. Proto jsem si opatřil karabinu s pojistkou, což doporučuji i ostatním. Lépe obětovat stovku, než chodit s boulí.

B a s i l i o.

Koncem února byl na adresu našeho oddílu TJ Zbrojovka doručen dopis, přesněji řečeno dána na vědomí kopie dopisu, který zaslal Basiliovi předseda KKT (Komise krasové turistiky) ing. Karel Vytáas, CSc. Nemá význam se dopisem detailně zabývat, protože adresát se k němu nevyjádřil s podotknutím, že má na programu důležitější věci. Nás jako výbor oddílu zarazí skutečnost, že text dopisu se v úvodu odvolává na aktiv krasové turistiky (Buřislavské skály, listopad 75) a na schůzi KKT v Praze dne 24.1.1.r.

Je při nejmenším podivné, že ani na jednu z těchto akcí nebyl pozván ani Basilio ani nebyla poslána pozvánka na výbor oddílu.

Na listopadovém aktivu však byla řada zástupců z Brna, přestože nám není známa existence jiného aktivního oddílu krasové turistiky v našem městě. Z této skutečnosti vyplývá, že tedy ačkoliv byl Basilio ještě koncem loňského roku členem KKT, byly veškeré závěry projednány aniž byl pozván buď on nebo jiný zástupce našeho oddílu. Podvědomě se nám vybavuje otázka, k do jaké míry bylo jednání KKT seriózní a jaké máme záruky seriózní spolupráce do budoucna.

Mimo to byla v dopise vytýkána špatná organizace srazů Moravský kras I a II, protože dle názoru KKT byla chyba jen na naší straně, a tak nám v budoucna další organizace těchto a podobných akcí nebude svěřována.

Proto jsme se těšili na akci MOR... KŘ KRAS III, (plánovanou na tento rok), v naději, že se nám konečně dostane poučení, jak vlastně má taková kase akce vypadat. Bohužel, doposud marně čekáme

Na výborové schůzi Speleologického klubu v Brně, dne 18.5.1976 bylo schváleno převedení Speleologické skupiny DAGMAR jako samostatné speleologické skupiny při Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea v Brně. Skupina pracuje n.d.ále v jeskyni Dagmar, dále převzala pracoviště Krasového oddělení Moravského muzea v Křížových jeskyních a šachtu za Evropou a Indií.

Speleologická skupina při KOMM zůstává kolektivním členem Speleologického klubu a jejím vedoucím je dosavadní vedoucí ESD Hugo Havel.

Adresa pro styk se skupinou :

Spel. skup. při KO MM

Odd. pro výzkum krasu Moravského muzea

Kapucínské nám. 8

659 37

B R N O

Hugo H a v e l

Na schůzích naší TJ se setkávají různí lidé a dochází k zajímavým výměnám názorů. Pozoruhodný rozhovor se odehrál mezi méně informovaným členem horolezeckého oddílu a jedním členem výzkumné skupiny, o kterém bylo známo, že již řadu let aktivně vykonával různé jejeskynářské práce v Moravském krasu. Na dotaz, proč letos již nepracuje na obírání volných kamenů nad vchody do jeskyní odpověděl :

"Je pravda, že jsem řadu let jezřil s pracovní skupinou do Moravského krasu. Když jsem však letos zjistil, že se budou provádět práce jen u Punkevních jeskyní, a že práce u ostatních provozů byly zadány někomu jinému, nepovažoval jsem toto jednání za příliš solidní. Jen mne napadlo, jak si to asi umí někdo zařídit, aby mohl dělat za stejné peníze jen tu jednodušší část prací, kterou jsme obvykle dělali levou rukou jako procházku po nedělním obědě.

Vždyť práce u Punkevních jeskyní jsou nejobtížnější a upřímně řečeno prodělkové. Provoz omezit nelze, za provozu se práce provádět nemohou a jeskyně se zavírá obvykle dost pozdě. Na vlastní práce zbývá doba asi od 18-19 hodin. Navíc pravidelně odchází ke škodám způsobeným padajícími kameny, které nelze vždy dost dobře usměrňovat. To nikdo nepochopí a pak nám to někdo vyčítá. Víte, nehledě k tomu kolik ztratím času a projezdím benzín, nestojím o to, aby se na mne různí lidé dívali přes prsty. Když to těm ostatním nevadí a dělají to z nadšení, je to jejich věc. Já osobně teď raději chodím mýt okna po brněnských továrnách. Na peníze to vyjde stejně, režie není žádná a navíc mou práci lidé ocení "

Potud tedy názor nejmenovného kolegy. Do jaké míry má pravdu si netroufáme posoudit, jen ho bez komentáře předkládáme našim členům.

Výpis z jízdních řádů uvádíme jako malou pozornost našim odběratelům. Jen malá poznámka. - pokud je u některého spoje uvedena zřetelně nelogická kombinace značek, např. a, + nebo x, a, znamená to, že jsou v jízdním řádu uvedeny spoje dva, z nichž jeden jede ve všední den, druhý ve dny pracovního klidu a zastávkami zde uvedenými projíždějí ve stejné čase.